Minister Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Marta Cienkowska

BM-WP.057.5.2026
Warszawa, 19 marca 2026 r.

Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek,

odpowiadając na oświadczenie złożone 19 lutego 2026 r. przez senator Ewę Kaliszuk podczas 52. posiedzenia Senatu RP dotyczące Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

Ad 1.

W ramach zakończonego w 2025 roku Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa (NPRCz 2.0) uprawnionymi wnioskodawcami były w Priorytecie 1 wszystkie biblioteki publiczne spełniające wymogi ustawy o bibliotekach, zaś w Priorytecie 2 i 4 - samorządowe instytucje kultury, gminne biblioteki publiczne będące samodzielnymi instytucjami kultury oraz gminne instytucje kultury, w których skład wchodzą wyodrębnione organizacyjnie biblioteki publiczne, dla których organem założycielskim jest odpowiednio gmina wiejska i gmina miejsko-wiejska bez ograniczenia liczby mieszkańców, oraz gmina miejska do 100 tys. mieszkańców – czyli również gminy najmniejsze mogły aplikować o środki.

W całej edycji Programu każdego roku prawie 2,2 tys. bibliotek publicznych zakupiło do swoich placówek nowości wydawnicze, a 110 wybudowało lub zmodernizowało swoje obiekty biblioteczne (ok 35% z nich było realizowanych w gminach do 10 tys. mieszkańców), zaś 189 bibliotek wzięło udział w szkoleniach celem podniesienia swoich kompetencji w ramach kierunku interwencji BLISKO – Biblioteka | Lokalność | Inicjatywy | Społeczność | Kooperacja | Oddolność.

Ad 2.

Z analizy MKiDN wynika, że różne były powody rezygnacji bibliotek z udziału w programie: m.in. brak wystarczających środków na wkład własny, brak możliwości spełnienia wymogu otwarcia biblioteki w soboty lub w niedziele (Priorytet 1). Przy czym należy zauważyć, że wspomniane problemy pojawiały się w bibliotekach w miejscowościach z każdej grupy dochodowej. Ponadto z informacji uzyskanych od Operatorów Programu wynika, że trudności w zapewnieniu wkładu własnego wynikają również z indywidualnych decyzji organizatora (jednostki samorządu terytorialnego), które nie są wyłącznie związane z problemami finansowymi.

Informacja dotycząca zasad przetwarzania danych osobowych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz praw osób, których dane są przetwarzane została zamieszczona na stronie www.gov.pl/kultura/bip w zakładce Polityka przetwarzania danych osobowych.

Identyfikator dokumentu: 2411852.10621374.10139315

+48 22 42 10 100
esp@kultura.gov.pl
www.gov.pl/kultura

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
ul. Krakowskie Przedmieście 15
00-071 Warszawa

Ad 3.

Główną wartością NPRCz 2.0 było finansowe wsparcie bibliotek publicznych przy jednoczesnym mobilizowaniu samorządów do odpowiedniego finansowania bibliotek poprzez udział wkładu własnego i powiązanie wymaganego wkładu własnego z zamożnością jednostki samorządu terytorialnego (dotyczy Priorytetu 1 i 2). Powyższa zasada była tworzona na podstawie doświadczeń z realizacji wcześniejszej edycji NPRCz. Wprowadzono progi wymaganego wkładu własnego w stosunku do wskaźnika dochodów podatkowych na jednego mieszkańca w gminie do wskaźnika dochodów podatkowych dla wszystkich gmin, zwanego wskaźnikiem „Gg" - publikowanego przez Ministerstwo Finansów.

Biblioteki, które wnioskowały o dofinansowanie w ramach Priorytetu 1, musiały zagwarantować wkład własny w odpowiedniej wysokości.

Wymagana minimalna wielkość wkładu własnego wnioskodawcy wynosiła:

- dla wnioskodawców zaliczonych do I grupy[1] - 50% ,
- dla wnioskodawców zaliczonych do II grupy[2] - 65% ,
- dla wnioskodawców zaliczonych do III grupy[3] - 80%.

W ramach zaś Priorytetu 2 wymagana minimalna wielkość wkładu własnego wnioskodawcy wyniosła:

- dla wnioskodawców zaliczonych do I grupy - 15% kosztów całkowitych zadania,
- dla wnioskodawców zaliczonych do II grupy - 25%,
- dla wnioskodawców zaliczonych do III grupy - 35% kosztów całkowitych zadania.

Ad 4.

Realizacja Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa w latach 2021-2025 potwierdziła konieczność dalszego utrzymania wymaganych wkładów własnych na tym samym poziomie.

Wnioskodawca zostanie zaliczony do właściwej grupy zamożności określanej na podstawie średniej dochodów organizatora wnioskodawcy, definiowanej na podstawie danych dotyczących dochodów jednostek samorządu terytorialnego publikowanych przez Ministerstwo Finansów. Wnioskodawca zostanie przypisany do jednej z grup (I-III) określających minimalną wymaganą wysokość wkładu własnego. Szczegółowe zasady kwalifikacji do poszczególnych grup oraz podstawa przyporządkowania zostaną ostatecznie określone w nowej edycji NPRCz.

Ad 5.

Nie jest planowane zniesienie wkładu własnego dla najmniejszych i najuboższych jednostek samorządu terytorialnego (jst) oraz wprowadzenie uzależnienia jego wysokości od wskaźników aktywności czytelniczej. Wprowadzone wymogi dotyczące wkładu własnego, w tym zasada stopniowego wzrostu wymaganego wkładu, zostały wprowadzone nieprzypadkowo. Miały służyć zmotywowaniu samorządów jako organizatorów do systematycznego wzrostu finansowania zadań związanych z prowadzeniem bibliotek. Należy nadmienić, że ustawa o bibliotekach nakłada na organizatora (jst) obowiązek zapewnienia środków na działalności biblioteczną. Zatem MKiDN, przekazując bibliotekom

[1] Do I grupy zalicza się wnioskodawców z gmin o wartości wskaźnika G do 60% wskaźnika Gg.
[2] Do II grupy zalicza się wnioskodawców z gmin o wartości wskaźnika G powyżej 60%, ale nie więcej niż 100% wskaźnika Gg
[3] Do III grupy zalicza się wnioskodawców z gmin o wartości wskaźnika G powyżej 100% wskaźnika Gg.

publicznym środki na ich rozwój, jedynie wspiera organizatora w wykonywaniu ich ustawowego obowiązku.

Ad 6.

Na obecnym etapie prac nad nową edycją Programu nie planuje się wprowadzenia dodatkowego mechanizmu finansowego polegającego na wyodrębnieniu osobnej puli środków przeznaczonych dla najuboższych jednostek samorządu terytorialnego.

Podział środków finansowych w nowej edycji Programu odbywać się będzie na podobnych zasadach, które zostaną określone w projekcie uchwały NPRCz oraz przepisach regulujących realizację poszczególnych priorytetów. Dotychczasowe rozwiązanie, bazujące na ponad 10-letnim doświadczeniu z wdrażania Programu, ma na celu zapewnienie jednolitych i przejrzystych zasad ubiegania się o dofinansowanie dla wszystkich uprawnionych beneficjentów. Jednocześnie w ramach poszczególnych priorytetów Programu stosowane będą mechanizmy mające na celu uwzględnienie zróżnicowanej sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego, w tym m.in. zróżnicowanie poziomu wymaganego wkładu własnego uzależnionego od dochodów gminy.

Z poważaniem

z up. Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Sekretarz Stanu

Maciej Wróbel
/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

+48 22 42 10 100
esp@kultura.gov.pl
www.gov.pl/kultura

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
ul. Krakowskie Przedmieście 15
00-071 Warszawa